

Arbetsmarknadsdepartementet

103 33 Stockholm

Remissvar (A2019/00895/ARM)

Belastningsregisterkontroll i arbetslivet (SOU 2019:19)

Övergripande synpunkter

Saco har beretts tillfälle att lämna synpunkter på betänkande om belastningsregisterkontroll i arbetslivet.

Förekomsten av belastningsregisterkontroll har över tid ökat och den är nu relativt vanlig på stora delar av arbetsmarknaden. Behovet av integritetsskydd för anställda och arbets sökande är stort, då denna form av kontroll innebär ett betydande integritetsintrång.

Saco anser att det är viktigt att lagstiftaren värnar om principen att en person som gjort sig skyldig till brott och som sedan avtjänat sitt straff ska kunna återanpassa sig i samhället och kunna försörja sig. En arbets sökande ska alltid i första hand bli bedömd utifrån kompetens och meriter.

En viktig utgångspunkt för Sacos yttrande över förslagen i detta betänkande är att ett generellt förbud för arbetsgivare att begära in utdrag från belastningsregistret från anställda och arbets sökande genomförs. Vårt svar är med andra ord betingat av att det förslag som lades fram i SOU 2014:48 om registerutdrag i arbetslivet omsätts till lag.

Ett annan viktig förutsättning är att denna typ av reglering behöver följas upp kontinuerligt, för att garantera att den registerkontroll som föreslås i praktiken inte går längre än vad som är nödvändigt med hänsyn till det skyddsvärda syftet och den enskildes personliga integritet.

Behov av undantag från ett generellt förbud

I Sacos yttrande över SOU 2014:48 framförde vi att det är bra att utredningen inte föreslog en intresseavvägningsregel som ger arbetsgivare rätt att begära registerutdrag i fall då arbetsgivaren finner att skälen för begäran väger tyngre än intresset av den personliga integriteten.

Saco ansåg dock att det inom vissa verksamheter kan finnas ett berättigat intresse för arbetsgivare att få kännedom om viss typ av brottslighet, framför allt för de som arbetar med utsatta personer som till exempel barn, funktionshindrade och äldre. Sådana undantag ska dock endast ske med stöd av författning och ska inte vara mer integritetskränkande än vad som är nödvändigt för att uppnå syftet med undantaget.

Kriminalvården, åklagarmyndigheten och ekobrottsmyndigheten

Utredningen föreslår att registerkontroll, genom direktåtkomst, ska vara tillåten för dessa myndigheter inför anställning eller när redan anställd erbjuds ny anställning inom myndigheten. Det ska dock inte vara tillåtet att i andra sammanhang kontrollera de anställda. Registerkontrollen ska vara fakultativ, d.v.s. en möjlighet och inte en skyldighet för arbetsgivaren. Myndigheten föreslås även få tillgång till fullständiga registerutdrag.

Saco delar utredningens bedömning att myndigheterna bedriver verksamhet som ställer särskilt höga krav på personalens laglydnad, lämplighet och lojalitet.

Det är bra att kontrollerna begränsas till anställningstillfället och inte ska kunna ske löpande under en anställning. Det är också bra att kontrollen föreslås vara fakultativ, eftersom det kan finnas verksamhet på myndigheterna där behovet av kontroll inte är så starkt.

Saco kan förstå att utredningen av effektivitetsskäl stannar för att myndigheterna ska ges direktåtkomst till belastningsregistret. Med en sådan ordning är det dock viktigt med rutiner som innebär att en arbetssökande redan inför en rekrytering får information om att en kontroll i belastningsregistret kommer att ske.

Saco ställer sig bakom förslaget, under förutsättning att myndigheterna inför en anställning med mera blir skyldiga att informera den berörda personen i förväg om att kontroll kommer att ske.

Finansiella företag

Utredningen föreslår att ett finansiellt företag ska kunna göra en belastningsregisterkontroll för den som ska ingå eller ingår i ledningen.

Saco delar utredningens bedömning att kontroll motiveras av behovet av allmänhetens förtroende och tillit till det finansiella systemet.

Med hänsyn till det skyddsvärda intresset är det bra att personkretsen begränsats. Utredningen föreslår även regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer bemyndigas att tillåta registerkontroll för andra befattningar än ledande. Om detta bemyndigande används är det viktigt att kontroll strikt begränsas till personal där befattningens funktion gör att det är nödvändigt för att motverka en förtroendeskada. Till skillnad från ledningspersoner ska kontroll av andra befattningar inte kunna ske löpande under anställningen, vilket är bra.

Saco anser att utredningen i förslaget i övrigt har tagit hänsyn till den personliga integriteten på ett lämpligt sätt. Utredningen har föreslagit att kontrollen ska vara fakultativ och att det är den enskilde själv som ska visa

upp utdraget. Vidare ska kontrollen inte dokumenteras på annat sätt än en anteckning om att utdrag visats upp. Utdraget ska vidare vara begränsat till relevanta brott.

Saco kan ställa sig bakom förslaget, men vill understryka vikten av restriktivitet när det gäller andra befattningar än ledande.

Registerkontroll av personal inom vård och omsorg

Utredningen föreslår att registerkontroll ska vara tillåten avseende personal som utför vård och omsorg i hemmet åt äldre personer och personer med funktionsnedsättning.

Saco delar utredningens bedömning att sådan kontroll motiveras av de berörda vård- och omsorgstagarnas utsatthet i hemmet och av behovet av skydd mot att dessa inte utsätts för brott och kränkande behandling.

Saco anser att utredningen på ett lämpligt sätt tagit hänsyn till den personliga integritet genom att begränsa det integritetsintrång en kontroll innebär. Utredningen föreslår en fakultativ kontroll, att den enskilde själv ska visa upp utdraget, att ingen dokumentation mer än en anteckning ska ske och att utdraget ska begränsas till relevanta brott. Det är även bra att kontrollen begränsas till den som erbjuds anställning eller uppgifter genom uppdrag, praktiktjänstgöring eller anställning hos någon som ingått avtal med den som bedriver verksamheten, och inte ska kunna ske löpande. Detsamma gäller när en assistansberättigad själv erbjuder någon en anställning som personlig assistent.

Saco ställer sig bakom förslaget.

Saco skulle dock önska ett klagörande av förhållandet mellan den lagen och lag (2008:962) om valfrihetssystem. Många av de vård- och omsorgsgivare som utför vård eller omsorg i hemmet får uppdraget genom den sistnämnda lagen. Denna relation tar utredningen inte upp.

Om databaser med information om lagöverträdelser

Så länge internetjänster och databaser som innehåller relativt lättillgänglig information om lagöverträdelser skyddas av grundlagen, kommer sannolikt ett förbud för arbetsgivare att inhämta registerutdrag ur belastningsregistret i praktiken inte att få avsett genomslag.

Saco är medveten om att regeringen gjort försök att få tillstånd en ändring i grundlagen. Det är bra att tryck- och yttrandefrihetskommittén nu fått ett utökad uppdrag för att utreda denna fråga vidare. Saco beklagar dock att ärendet dragit ut på tiden och att en förändring kommer att dröja länge än.

Sveriges akademikers centralorganisation

Lena Granqvist

Lena Maier Söderberg